https://doi.org/10.53656/bel2023-4-9M

*Reviews and Information*
*Рецензии и информация*

# ОБУЧИТЕЛЕН СЕМИНАР ЗА РЪКОВОДИТЕЛИ НА БЪЛГАРСКИ УЧИЛИЩА В ЧУЖБИНА (ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“, 8 – 11 ЮНИ)

**Д-р Мая Падешка**
*Софийски университет „Св. Климент Охридски“*

Едгар Морен казва: „Най-важната мисия на образованието е да учи на връзки; днес учим децата повече да разделят, а не да свързват“ (Morin 1998, p. 45).

На тази важна мисия на съвременното образование, на училището като институция беше посветен семинарът за училищни ръководители на български училища в чужбина, организиран от ЮЗУ „Неофит Рилски“ (8 – 10 юни 2023 г.) и осъществен с финансовата подкрепа на програма „Еразъм+“, проект 2022-1-BG01-KA131-HED-000052717. Основната цел, която си поставиха организаторите, беше да се проучат възможностите за подпомагане на българската общност зад граница чрез сътрудничество между висшите учебни заведения и българските училища (БУ).

Събитието, само по себе си иновативно по своя характер, протече в два последователни дни със следната програма:

1. Представяне на структурата на Югозападния университет „Неофит Рилски“
2. Кръгла маса за съвместното партньорство по програма „Еразъм+“ и българските неделни училища
3. Представяне на Националната научна програма „Развитие и утвърждаване на българистиката в чужбина“ – проф. д.н. Магдалена Панайотова
4. Обучение на тема „Модерни подходи към представяне на традиционна и съвременна култура на българите“ (д-р Венцислав Божинов, доц. д-р Илия Недин)
5. Обиколка на ЮЗУ (библиотека, обучителни зали, спортен комплекс, STEM център)

Семинарът беше открит и модериран от проф. д-р Иванка Станкова – заместник-ректор по научноизследователската дейност и докторантското развитие. Присъстваха: проф. д.изк.н. Йордан Гошев – заместник-ректор

по информационното обслужване, медии и кариерно развитие, проф. д.н. Магдалена Панайотова – декан на Филологическия факултет, доц. д-р Елена Каращранова – декан на Природо-математическия факултет, проф. д-р Васил Марков – декан на Факултета по изкуствата, проф. д-р Снежина Андонова – декан на Техническия факултет, доц. д-р Янка Стоименова – декан на Факултета по педагогика, доц. д-р Росица Дойновска – ръководител на Катедрата по здравни грижи, доц. д-р Силвия Кръстева – ръководител на Катедрата по философски и политически науки, д-р Янко Христов – преподавател от Катедрата по история. Българската общност в чужбина беше представена от училищните ръководители на БУ „Пейо Яворов“ – Милано, Италия; БНУ „Родолюбие“ – Неапол, Италия; БУ „Дунав“ – Линц, Залцбург и Велс, Австрия; БУ „Васил Левски“ – Саарбрюкен и Кайзерслаутерн, Германия; БУ „Родна Стряха“ – Атиену, Арадиппу, Ксилофагу, Кипър; БУ „Звънче“ – Лондон, Великобритания; БУ „Асен и Илия Пейкови“ – Рим и Флоренция, Италия; БНУ „Св. св. Кирил и Методий“ – Атина, Гърция; ПБНУ „Св. Иван Рилски“ – Мадрид, Испания; БУ „Св. св. Кирил и Методий“ – Виена, Австрия.

В първия ден на семинара деканите на факултети представиха своята научна и учебна дейност, както и някои текущи научни проекти. След това директорите на БУ запознаха домакините с учебната, извънкласната и културната дейност в представляваното от тях училище. Домакините останаха впечатлени от усилията, които се полагат от педагогическите колективи в сътрудничество със семействата, осъзнаха какви усилия и мотивация са нужни, за да се организира административно и учебно едно такова училище. БУ в чужбина отдавна не са малки, спонтанно възникнали в средата на родителите групи от (основно) неспециалисти, а сериозни образователни и културни центрове, някои от които обучават повече от 300 ученици и имат свои структури в няколко населени места в съответната държава. Все по-чести са случаите, когато усилията на преподавателите в БУ водят до признаване на оценката по българския език като пореден чужд език в дипломата на учениците от български произход в съответната чужда държава.

По време на Кръглата маса възникнаха няколко посоки на възможни взаимодействия между висшето учебно заведение и неделните училища. Разбира се, всяко училище би преценило до каква степен да се възползва от направените предложения в зависимост от потребностите и възможностите си. Два фактора се оказаха особено важни в тази дискусия. Първо, присъствието на представителни от широк научен и приложен спектър – педагогика, филология, информатика, спорт, изкуства, история… Второ, самата специфика на обучението в БУ. Както е известно, БУ зад граница работят по утвърден от МОН учебен план и хорариум. Учебните предмети са български език, българска литература, история и цивилизации, география и икономика (последните два предмета се въвеждат след V клас). Много

често учебният процес в БУ е организиран в смесени групи (по възраст и по равнище на владеене на език). Важна роля играят извънкласните дейности, които имат не просто и не само развлекателен и творческо- естетически характер, а са част от подхода на интегрираното обучение в тези училища – развиват комуникативните умения, многоезичната, културната, гражданската компетентност на учениците. В БУ зад граница строго дисциплинарният подход няма особено висока функционалност, ето защо тази среща разговор в широкото интердисциплинарно поле беше иновативна и изключително богата на идеи и предложения за сътрудничество.

В БУ зад граница трансверсалността и многоезичието са реалността, в която преподаватели и ученици живеят. Един функциониращ подход към тази училищна реалност се съдържа в думите на Лиотар: „Ако образованието трябва да осигури не само възпроизводството на компетенции, но и техния прогрес, то тогава ще е необходимо предаването на знания да не се ограничава до предаване на информация, а в него да се включи усвояването на всички процедури, подобряващи способността за свързване на полетата на различни науки и изкуства“ (Lyotard 1996).

Образователният дискурс трябва да се завърне към същността си, за която да характерни диалогизмът, множествеността, конфликтът, вариациите. В дву- и многоезичната ситуация, в която функционират БУ зад граница, осигуряването на трайни знания по български език и българска литература е важно, но те не бива да бъдат сведени до дискурсивната фрагментарност на „българското“. БУ зад граница е място лаборатория, място калейдоскоп между научните области, представени от съответните учебни предмети, място възел между езици и култури.

В БУ зад граница учениците имат по-голяма нужда да се осигури континуитет на израстването, усещане за континуитет и комплексност в културно-образователен аспект. Това се отнася както за децата, които се местят със семействата си – за дълго или за няколко години, така и за децата, които са родени в чуждата държава, но тази „родна“ страна често е допълвана през ваканциите от „родината на мама или на татко“. За тези деца българското училище е мястото, където се случва една малка революция в техния свят, защото „езикът не е клетка, а перманентна революция“ (Eco 2017)[1].

Какви конкретни изводи произтекоха от проведения семинар? Когато мислим за партньорство с участието на университет, обикновено първото, за което се сещаме, са студентите по „Еразъм“ практики. Това са вече изпитани и добре работещи практики, макар че е нужно мотивиране на студенти за участие в тях, което ще им осигури незаменим като придобити квалификации и умения опит в чуждоезична среда. В този смисъл самите училищни директори биха могли да бъдат мотиватори, да участват онлайн или присъствено на „Еразъм“ срещи и събития в университетите. Директорите изказаха мнение,

че биха приели студенти на „Еразъм“ практика от различни специалности – начална и предучилищна педагогика, БЕЛ, история и цивилизация, география и икономика; особено полезни биха били студенти от специалности, които могат да послужат като ядро за създаване на интересни и полезни извънкласни дейности – например студенти по хореография, театрално и филмово изкуство, фотография, ИКТ, СТЕМ специалисти.

Към този вид партньорство би могло да се добави и друго – „перманентно“, гъвкаво общуване между студентите от различни факултети и ученици от БУ. Целта е да се постигне динамично общуване в онлайн среда. Така например част от педагогическата практика на студентите може да бъде осъществена в дистанционна форма на обучение с ученици от БУ зад граница. Друга интересна форма биха били екипните дейности (екипни проекти и курсови работи, които да се заложат в началото на семестъра – по четене и творческо писане, рисуване, театър, ИКТ, гражданска и социална култура, екология, опазване на културно наследство, история и по география, образователни игри), които студентите могат да апробират в открити уроци с ученици от БУ зад граница. Трета посока на взаимодействие би била изработването на аудиовизуални и мултимедийни ресурси – например в звукозаписното студио на ЮЗУ. Тази форма на съдействие и помощ отново включва разнообразие на културно-образователните области.

По отношение на сътрудничеството с преподаватели от ЮЗУ, програмата „Еразъм+“ безспорно дава някои възможности. Отново формата на взаимодействие може да бъде и присъствена, и дистанционна например.

– Обучения за педагогическия персонал на БУ (в присъствена и онлайн форма). Темите могат да бъдат в най-широк спектър: театрални, музикални и игрови методи. хореографски методи; правоговорна култура, изразително четене, рецитиране; интернет и добавена реалност; първа помощ; спорт и здравословно хранене; наукознание за ученици (прилагане на интердисциплинарност, обучение по БЕ и учебни предмети, непредставени в учебния план на БУ зад граница, което би дало възможност на учениците да се запознаят с терминология и основни факти от учебните дисциплини, неизучавани в БУ, да научат за български постижения в съответната наука); въведение във философията (дискусионен клуб); гражданска култура; български празници.

– Онлайн семинари. По време на дискусията възникна идеята за провеждане на двумодулен семинар за запознаване със съвременната българска литература и нейните възможни приложения за нуждите на БУ зад граница: 1. Модул „Българска проза“ (романи, повести, разкази); 2. „Българска поезия. Българска детска литература“. Семинарът предстои да бъде обявен.

През втория работен ден на семинара проф. Магдалена Костова-Панайотова запозна участниците със същността, целите и визията на НП „Българистика“.

След това беше проведено обучение с участието на д-р Венцислав Божинов и доц. Илия Недин, посветено на съвременните методи и гледни точки за изследване и преподаване на фолклор. Представителите на БУ зад граница изразиха нуждата от „освежаване“ на погледа към българския традиционен и съвременен фолклор; пожелаха да бъдат информирани за интересни местни фолклорни обичаи, с които да разнообразят училищния календар на отбелязваните фолклорни празници.

Семинарът се проведе в базата на ЮЗУ в Бачиново, а домакините любезно предложиха сътрудничество за осигуряване на летни лагери за ученици от БУ.

Една иновативна идея, един пример за това как може да се гледа в една посока от няколко различни гледни точки. Семинарът, организиран от Югозападния университет, е заявка за ползотворно бъдещо сътрудничество, което да обедини усилията на учени, преподаватели, семейства в името на по-успешните лични и професионални проекти на децата от българските училища зад граница.

**БЕЛЕЖКИ**

1. https://www.librev.com/index.php/discussion/culture/3296-ezikat-e-permanentna-revolyutziya

**ЛИТЕРАТУРА**

ЛИОТАР, Ж-Ф., 1996. *Постмодерната ситуация*. София: Наука и изкуство.

**REFERENCES**

LYOTARD, J-F., 1996. *Postmodernata situatsia*. Sofia: Nauka i iskustvo.

DARBELAY, Fr., 2005. *Interdisciplinarité et transdisciplinirité et analyse des discours*. Genève: Slatkine, 2005.

MORIN, E., 1998. L'ancienne et la nouvelle transdisciplinarité. In *Articuler les savoirs, C.D.D.P, 1998* et “*Les défis du XXIe siècle : relier les connaissances*”. Paris: Editions du Seuil, 1999.

✉ **Dr. Maya Padeshka**
Research ID: AAY-4136-2021 (Web of Science)
ORCID iD: 0000-0002-0220-7641
Sofia University
Sofia, Bulgaria
E-mail: mpadeshka@unior.it